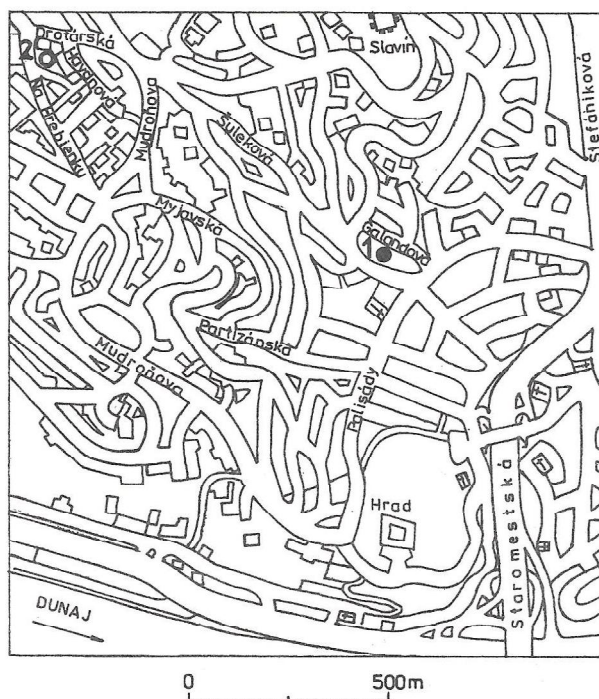

HROMADNÝ NÁLEZ MINCÍ ZO ZAČIATKU 14. STOROČIA Z BRATISLAVY

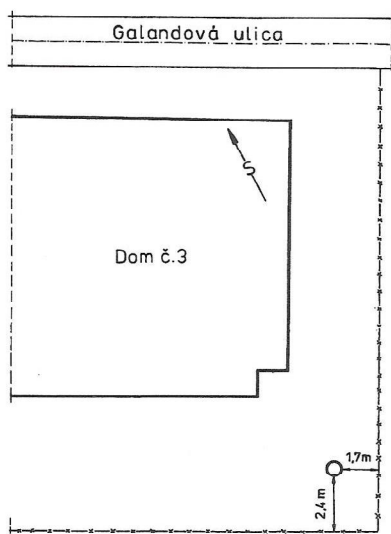
JOZEF BÁTORA – JÁN HUNKA

Nálezové okolnosti

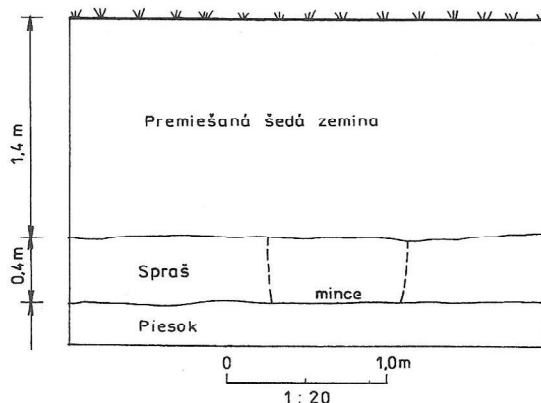
Dňa 19. 2. 1998 oznámil pán Peter Sedlačko z Bratislavy pracovníkovi Archeologického ústavu SAV v Nitre J. Bátorovi, že v priestore staveniska Svojpomocného stavebného bytového družstva Bratislava-Hrebienok v Bratislave sa objavil hromadný nález mincí. Spomenutý priestor je vymedzený ulicami Rubinsteinova, Na Hrebienku, Haydnova a Drotárska cesta (je súčasťou prvého bratislavského obvodu, obr. 1, poloha 2). Pri upresňovaní nálezových okolností bolo však zistené, že mince sa našli v zemiine privezenej z inej časti Bratislavy, a to zo staveniska podzemných garáží v zadnej časti záhrady domu na Galandovej ulici č. 3 (táto lokalita je tiež v prvom bratislavskom obvode, od uvedeného miesta nálezu mincí je vzdialená asi 1 km na juhovýchod, obr. 1, poloha 1). Podľa výpovede vedúceho stavby, pána Mariána Michaličku boli mince pôvodne uložené v nádobe, tú zemný stroj pri výkope jamy rozbil a mince sa z nej rozsypali. Časť mincí našli robotníci už na primárnom nálezisku na Galandovej ulici, ďalšiu časť vybrali zo zeminy privezenej na stavenisko Na Hrebienku.

Obr. 1.
Geografická lokalizácia miesta nálezu mincí na mape Bratislavy:
poloha 1 – primárne nálezisko mincí na Galandovej ulici č. 3,
poloha 2 – sekundárne nálezisko mincí v priestore staveniska Na Hrebienku.

Obr. 2. Primárne nálezisko depotu mincí na Galandovej ulici č. 3

Obr. 3. Južný profil náleziska na Galandovej ulici č. 3.

Pôvodné miesto nálezu, ktoré označil M. Michalička, na Galandovej ulici sa nachádzalo v južnom rohu pozemku (obr. 2).

Zachovaný juhozápadný a juhovýchodný profil výkopu garáží bol nasledovný: od povrchu do hĺbky 140 cm siahala premiešaná šedá zemina, ktorej značnú časť tvorila navážka, od hĺbky 140 cm do 200 cm sa nachádzala žltá spraš a v hĺbke 200 cm sa nachádzal piesok (obr. 3). Miesto nálezu, na dne nevyčisteného výkopu bolo preskúmané RNDr. J. Tirpákom z AÚ SAV v Nitre s pomocou detektora na kovy. Podarilo sa nájsť 16 kusov mincí a črep zo šedej na kruhu vytočenej nádoby, čím sa jednoznačne potvrdilo, že tu bolo primárne miesto nálezu mincí. Mince sa nachádzali roztrúsené v kruhovom priestore o priemere asi 80 cm. Stred kruhu bol vo vzdialenosti 240 cm od juhozápadného profilu výkopu a 170 cm od juhovýchodného profilu výkopu (obr. 2). Mince boli uložené v hĺbke 180-200 cm. Vzhľadom k nálezovým okolnostiam možno predpokladať, že nádoba s mincami bola pôvodne vložená do jamy vyhlbenej do sprašového podložía. Hĺbka jamy bola asi 60 cm, t. j. v úrovni od 140 cm do 200 cm pod dnešným povrchom (obr. 3).

Zloženie nálezu

Vďaka ochote M. Michaličku a P. Sedláčka sa podarilo zdokumentovať z nálezu na Galandovej ulici 58 kusov mincí. K nim bolo možné pripojiť aj ďalších 16 získaných pri prieskume lokality pracovníkmi AÚ SAV v Nitre (sú uložené v numizmatickom depozitári ústavu pod č. 8444–8459). Takže predbežne je známych z lokality 74 mincí. Žiaľ, predpokladáme, že z nálezu sa zachránila len asi polovica exemplárov, ostatné mince sú zatiaľ v súkromnej držbe u neznámych nálezcov.

V zachránenej časti nálezu sa zistili nasledujúce razby (tab. 1–3, hmotnostné údaje – tab. 4): Bavorsko, Rudolf I. a Ludovít IV. (1313–1317), Ingolstadt, fenig z r. 1313–1317 (1). Typ Beierlein 1897, č. 63.

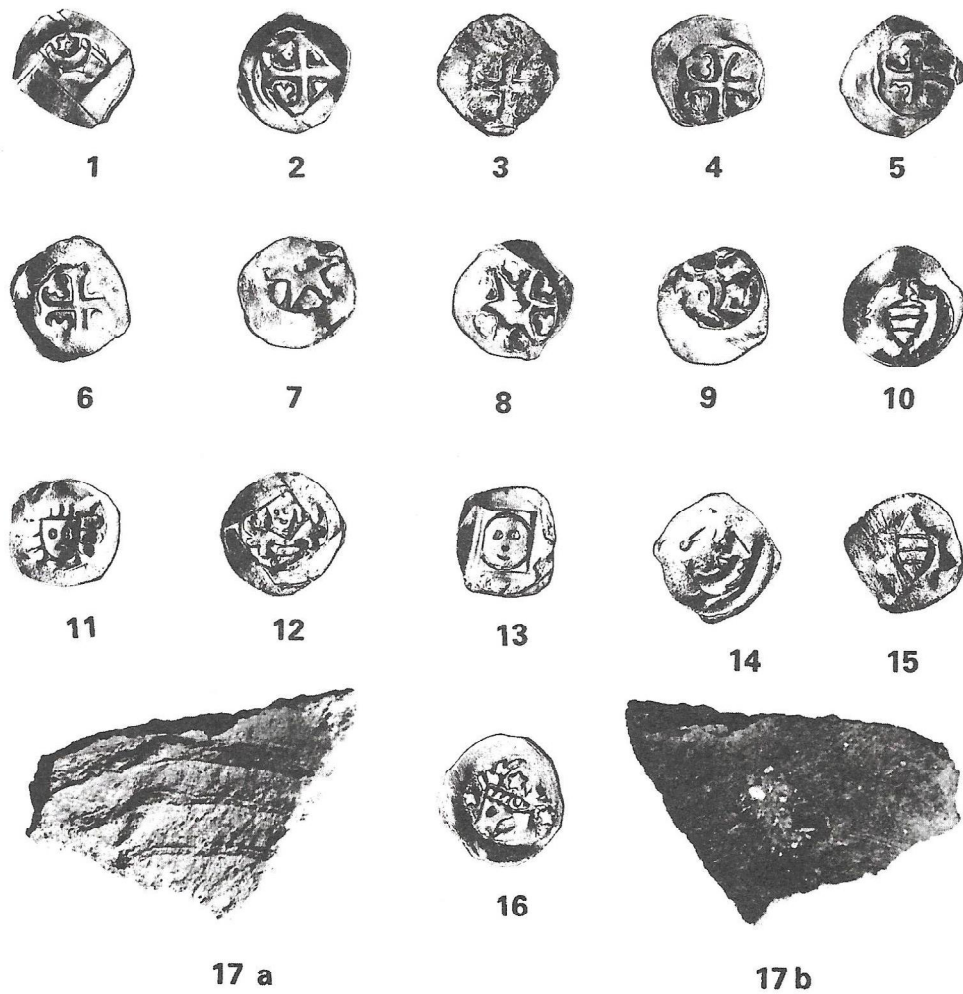
Bavorsko, Ingolstadt alebo Mníchov, fenig z 1. tretiny 14. stor. (1). Typ Luschin 1909, č. 224. Na aversze je dolava otočená jelenia hlava, nad čelom, medzi parohami a pri krku je po jednej päťcípovej rozete. Na reverze je dolava otočený orol, okolo neho je dvojité kruh s malými päťcípmi hviezdíčkami.

Čechy, Václav II. (1278–1305), Kutná Hora, pražský groš z rokov 1300–1305 (1). Typ Smolík – Castelin – Pánek 1971, tab.I, č. 1.

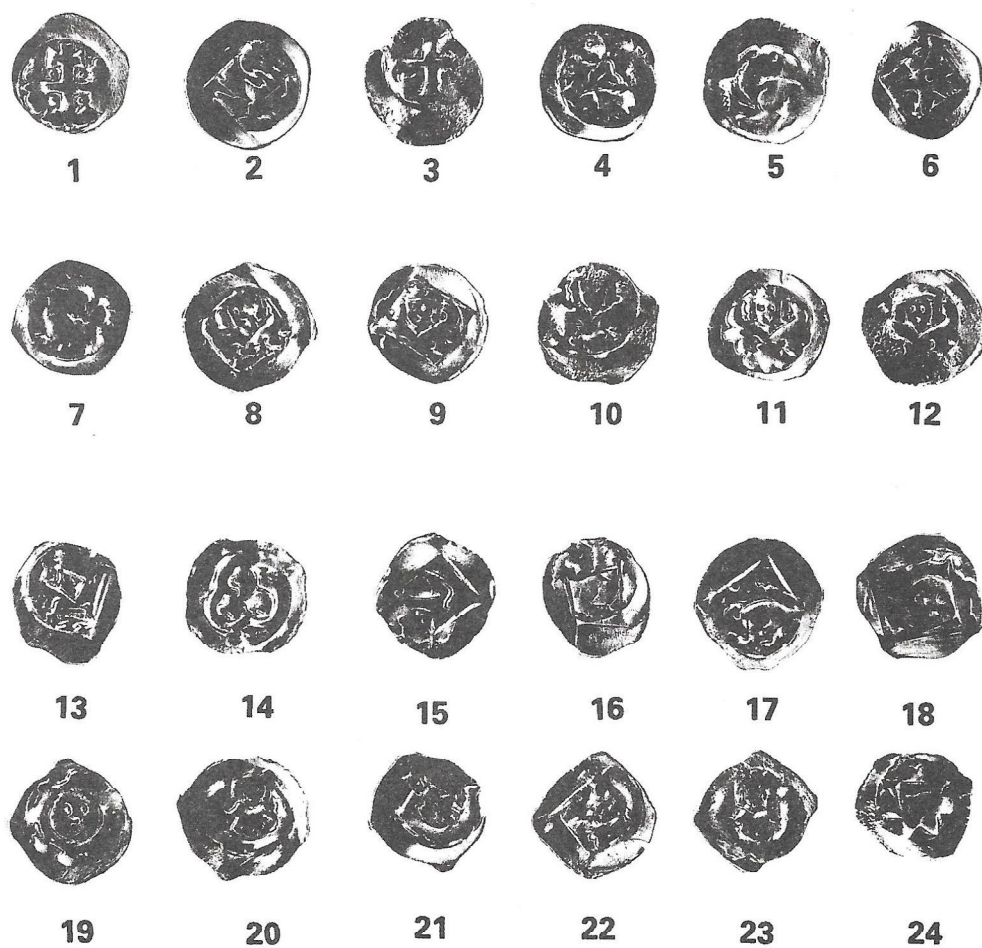
Rakúsko, Přemysl Otakar II. (1251–1276), Viedeň, viedenský fenig. Typ Koch B 166 (1); Rudolf III. (1298–1306), Viedeň, viedenský fenig. Koch B 202 (1); Fridrich Pekný ako vojvoda (1306–1314), Viedeň, viedenský fenig. Koch B 205 (1), B 207 (9); Fridrich Pekný ako kráľ (1314–1330), Viedeň, viedenský fenig. Koch B 209 (1), B 210 (1), B 211 (4), B 212 (3), B 215 (1), B 216 (2), B 217 (2), B 218 (16), B 219 (2), B 222 (1); Enža, viedenský fenig. Typ Koch B 224 (1), B 225 (3); Viedenské Nové Mesto, viedenský fenig. B 227 (1), B 228 (7), B 229 (9), B 230 (2); Rakúsko, viedenský fenig, začiatok 14. storočia (3).

Odborné vyhodnotenie nálezu prinieslo tieto závažné informácie:

- obsahoval predovšetkým rakúske viedenské fenigy z rokov 1298 až 1330, iba v malej miere súdobé bavorské a české mince. Toto zloženie je typické aj pre iné podobné nálezy z daného obdobia;
- bavorské fenigy Rudolfa I. a Ludovíta IV. z rokov 1313–1317 a typ Luschin (1909) č. 244 z 1. tretiny 14. storočia, taktiež viedenské fenigy kráľa Fridricha Pekného z rokov 1314–1330 poukazujú na približný čas ukrytia finančnej hotovosti do zeme. Stalo sa tak asi počas 20.–30. rokov 14. storočia;
- pražský groš z rokov 1300–1305 upozorňuje na fakt, že celková finančná hotovosť musela byť oveľa väčšia ako sa podarilo zdokumentovať. Takéto mince sa vyskytujú len v značne cenných súboroch mincí zo 14. storočia. Napríklad depot z Milanoviec obsahoval asi 2 650 strieborných a 3 zlaté mince, depot z Cifera-Pácu až 3 401 zlatých dukátov a strieborných fenigov a grošov (Hlinka – Kraskovská – Novák 1968, č. 82 a 102). Nepredpokladáme, že by bol nález z Galandovej ulice tak rozsiahly, ale určite obsahoval viac ako sto mincí. Koľko mohlo byť v nádobe pôvodne uložených mincí sa nedá odhadnúť, lebo z nádoby je známy veľmi malý zlomok z jej tela, z ktorého nie je možné rekonštruovať ani typ nádoby, ani jej približné veľkostné parametre. Takisto nevieme či bola nádoba mincami naplnená až po okraj, alebo len čiastočne;
- metrologické parametre viedenských fenigov (15 x 15 mm, priemerná váha cca 0,75 g) potvrdili, že v depote boli iba originálne rakúske fenigy (tabuľka 4), nie ich uhorské napodobeniny. Poukazuje to na skutočnosť, zistenú aj u ďalších podobných nálezov, že uhorské napodobeniny viedenských mincí sa kvôli svojej nízkej kvalite v obehu príliš nerozšírili;
- jednou z najcennejších mincí nálezu z Galandovej ulice je v našom prostredí málo sa vyskytujúci bavorský fenig s hlavou jeleňa a s orlom (tab. 1, č. 16). Podobný zaznamenala už L. Kraskovská v náleze fenigov z Milanoviec (Kraskovská 1958, s. 341). Pri popise nálezu ho ale zaradila medzi razby rakúske, lebo vychádzala z faktu, že A. Luschin takúto mincu uviedol v svojom katalógu nálezov mincí zo Štajerska (Luschin 1909, č. 224). Ďalších šesť kusov podobných fenigov sa objavilo v depote 3 658 viedenských, pasovských a bavorských fenigov a uhorských slavónskych denárov z lokality Somogyacsa v Maďarsku (Gedai 1981–1982, s. 154). Depot bol ukrytý počas 1. polovice 14. storočia. Žiaľ, I. Gedai sa pri publikácii nálezu týmito mincami bližšie nezaoberal, iba ich zaradil do skupiny viedenských fenigov. K otázke proveniencie uvedených mincí sa už v roku 1957 vyjadril aj B. Koch (s. 59), keď publikoval nález 16 121 ks viedenských, štajerských, bavorských, pasovských a salzburských fenigov z rakúskej lokality Bierbaum am Kleebüchl. V náleze zistil 36 mincí s hlavou jeleňa a orlom. Zaradil ich medzi bavorské fenigy z Ingolstadtu alebo Mníchova. Podľa neho boli vyrazené v 1. tretine 14. storočia. Priemernú hmotnosť mincí z bierbaumského nálezu stanovil na 0,61 g. V svojej monografii o stredovekom rakúskom mincovníctve z roku 1994 B. Koch (1994, s. 293) opätovne potvrdil ich zatriedenie do bavorského mincovníctva.

Tab. 1. Časť mincí z nálezu na Galandovej ulici č. 3 (v depozitári AÚ SAV):
 1 – viedenský fenig Přemysla Otakara II.,
 2–15 – viedenské fenigy Fridricha Pekného,
 16 – bavorský fenig typu Koch 1909, č. 224.,
 17a, 17b – zlomok nádoby v ktorej bol nález uložený.

Tab. 2. Časť mincí z nálezu na Galandovej ulici č. 3 (poskytol M. Michalička):
 1 – viedenský fenig Rudolfa III,
 2–24 – viedenské fenigy Fridricha Pekného,
 25 – viedenský fenig z 1. tretiny 14. storočia,
 26 – pražský groš Václava II.

Tab. 3. Časť mincí z nálezu na Galandovej ulici č. 3 (poskytol P. Sedlačko):
 1–29 – viedenské fenigy Fridricha Pekného,
 30 – viedenský fenig z 1. tretiny 14. storočia,
 31 – bavorský fenig Rudolfa I. a Ludovíta IV.

Historický význam nálezů pre poznanie dejín Bratislavy

Pri pokuse o bližšiu historicko-peňažnú interpretáciu príčin ukrytia nálezů mincí z Galandovej ulice do zeme je nutné zaoberať sa aj vývojom osídlenia daného priestoru, aby sa objasnil skutočnosť, či mince boli pôvodne ukryté v intraviláne či extraviláne mesta. Dnešná Galandova ulica (nazýva sa tak od r. 1945) sa nachádza na juhovýchodnom svahu masívu Malých Karpát. V minulosti tu boli vinohrady, existovali asi do začiatku 20. storočia. Ako Dusilova ulica sa spomína až od roku 1907 (Horváth 1990, s. 105).

Podľa diela Archeologická topografia Bratislavy (Kol. 1991) bol priestor Galandovej ulice a jej širšieho okolia len pomerne málo osídlený. Na Partizánskej ulici sa zistila kultúrna vrstva s nálezmi sídliskového charakteru datovaná do mladšej laténskej doby (tamže, s. 120, č. 48/1). Ďalšie laténske sídlisko sa zistilo na Palisádoch (tamže, s. 116, č. 46/1).

Stredoveké osídlenie je známe len zo štyroch polôh:

- z Myjavskej ulice, asi 400 m na západ vzdialenej (bývalej Kornhuberovej), kde boli v roku 1936 pri stavbe vily F. Kulhánka objavené tri kostrové hroby s orientáciou VJV–ZSZ. V jednom mala kostra na každej ruke bronzový náramok, v druhom sa našiel železný nožík, v treťom sa nezistili žiadne nálezy (tamže, s. 102–103, č. 35/1; Pramene ... I/I, s. 23, č. 9). Hroby boli predbežne datované do 10.–12. storočia;
- na Partizánskej ulici č. 2 sa pri prieskume v roku 1984 zistil sídliskový objekt z 9. storočia (Pramene ... I/I, s. 24, č. 14);
- na Bradlianskej ulici sa našli hroby z 11. storočia (Štefanovičová a kol. 1993, s. 342, č. 1);
- z Palisád sú známe sídliskové nálezy z 9.–10. storočia. (tamže, s. 342, č. 4).

Z prehľadu vyplýva, že spomenutý geografický areál, aj keď bol sporadicky osídlený už v dobe laténskej a včasnom stredoveku, sa počas vrcholného stredoveku využíval najmä na pestovanie vínnej révy, preto sa tu až do začiatku nášho storočia nevyvinulo súvislejšie osídlenie.

Podobné výsledky poskytuje aj práca Bratislavský topografický lexikon (Horváth 1990), kde je neraz uvádzané, že mestské stredoveké osídlenie končilo pri vonkajšom opevnení mesta. Toto opevnenie prebiehalo po línii Vodná veža – Zámocká ulica – Kozia brána – Suchomýtna brána – Vysoká ulica atď. až po Mlynské rameno Dunaja pri Dunajskej bráne. V rámci vonkajšieho mestského opevnenia sa na konci dnešnej Kozej ulice postavila jedna z mestských brán, zvaná Kozia. Slúžila ako mýtna brána a prechádzala cez ňu aj cesta na Machnáč a odtiaľ do Mlynskej doliny k poddanským osadám Vydrice a Líščie diery. Osídlenie za opevnením bolo značne sporadické. Dlhú dobu tu zostávali vinohrady. Ulicová zástavba vznikala postupne až počas 18. storočia (dnešná Godrova, bývalá Hrnčiarska ulica, správa o nej je z roku 1757), väčšinou však až na prelome 19. a 20. storočia (Maróthyho ulica sa uvádza až koncom 19. storočia, Zrínskeho v roku 1894, Timravina 1899, Galandova 1907, Porubského 1930, tamže, č. 400, 422, 1053, 1443, 1962, 2265).

Z danej rekonštrukcie osídlenia vyplýva, že nález mincí bol uložený mimo hraníc mesta, v priestore za jeho vonkajšími hradbami, možno vo viniciach, alebo v nejakom menšom lesnom poraste. To naznačuje, že jeho pôvodným vlastníkom mohol byť bratislavský mešťan, majiteľ viníc, pravdepodobne obchodník s vínom predávajúci svoj tovar na rakúske a nemecké trhy. Tiež to mohol byť nejaký zahraničný kupec či obchodník smerujúci z Bratislavy cez Malé Karpaty do inej časti západného Slovenska.

Dôvod, prečo bol majiteľ mincí donútený ukryť svoj majetok do skrýše v zemi už dnes nie je možné zistiť. Predpokladáme, že ho k tomu donútila vtedajšia politická situácia v Uhorsku, lebo táto už bola počas 20.–30. rokov 14. storočia, (hlavne po smrti Matúša Čáka Trenčianskeho) pomerne stabilizovaná. Ako je uvedené v publikácii Dejiny Bratislavy (1966, 1978) už od začiatku 14. storočia, ale hlavne po roku 1322 prežívalo mesto svoj politický a hospodársky vzrast. Domnievame sa preto, že pri snahe ukryť cennosti objavené na Galandovej ulici zohrávala skôr určitá lokálna nepriaz-

nivá situácia, napríklad pôsobenie zbojníkov, snaha ukryť cennejší majetok pred susedmi, roztržky v rodine a pod. Zdá sa, že poklad mal zostať veľmi dobre utajený, veď načo by inak jeho majiteľ vykopal jamu 60 cm hlbokú, keď na ukrytie nádoby musela stačiť jama s maximálnou hĺbkou do 20 cm. Zároveň je však možné, že depot mincí z Galandovej ulice poukazuje aj na nedôveru majiteľa v úspešný výsledok v tom čase prebiehajúcich banských a menových reforiem kráľa Karola Róberta. Cieľom reforiem bolo oživiť uhorskú ekonomiku a hlavne začať s razbou kvalitných uhorských mincí, ktoré by z obehu vytlačili cudzie rakúske a české platidlá. Nie je vylúčené, že majiteľ mincí si pre istotu ukryl niekoľko desiatok v Uhorsku síce oficiálne neplatných, no v zahraničí prijímaných mincí, ktoré boli navyše hodnotné aj z hľadiska akosti kovu. Možno ich aj chcel v budúcnosti vymeniť za domáce uhorské platidlá, no už sa mu to nepodarilo.

Nález z Galandovej ulice je iba jedným z mnohých nálezov mincí dokladajúcich hospodársky význam Bratislavy a bratislavskej oblasti počas stredoveku. Na Devínskom hrade sa našiel depot 32 viedenských fenigov, okrem mincí tu bol aj prsteň a korálik. Ukryli ho do zeme asi v rokoch 1246–1251 (Hunka 1996, s. 140, č. 41). Priamo v Bratislave sa našiel iný hromadný nález 185 rakúskych, bavorských a pasovských fenigov, ktorý ukryli okolo roku 1392 (Hunka 1996, s. 143, 66). Jednotlivé nálezy rakúskych mincí z 12.–14. storočia sa v Bratislave zistili v ďalších 9 polohách (Hunka 1996, s. 139, č. 3, 5–10; Hoššo – Lesák 1996, s. 244, predbežne nepublikovaný je nález zo záhrady františkánskeho kostola a kláštora). O niečo mladší pražský groš, aký sa našiel na Galandovej ulici, z čias Jána Luxemburského objavili v rokoch 1924–1930 na Červenom moste (Hlinka – Kraskovská – Novák 1968, č. 95). Podobnú skladbu ako nález mincí na Galandovej ulici mal súbor štyroch strieborných mincí z neznámej časti Bratislavy. Pozostával z uhorského groša Karola Róberta, pražského groša Václava II. a dvoch viedenských fenigov zo 14. storočia. (Hlinka – Kraskovská – Novák 1968, č. 103). Pretože o tomto náleze sa nezachovali podrobnejšie informácie, je možné, že bol len súčasťou väčšieho celku.

Predložený prehľad bratislavských nálezov mincí z 12.–14. storočia jasne dokladá, že zahraničné mince neholi bratislavským obchodníkom neznáme. Mešťania Bratislavy určite veľmi radi používali pri svojich obchodoch vtedajšie súdobé „valuty“, kvalitné viedenské fenigy a české pražské groše, lebo s týmito peniazmi mohli obchodovať v značnej časti strednej Európy. Domáce arpádovské denáre boli už od čias nástupcov kráľa Štefana V. (1270–1272) tak nekvalitné, že sa v žiadnom prípade nemohli vyrovnáť spomenutým peňažným jednotkám. Nemožno sa preto čudovať, že sa využívali len ako lokálne platidlo, v miestnom styku, ale nie v prostredí zahraničného obchodu. Ochota používať rakúske fenigy však súvisela aj s obchodným napojením Bratislavy na blízku Viedeň, samozrejme s politickým pozadím, lebo vdova po Ondrejovi III. (1290–1301), Agneša Habsburská spravovala mesto a Bratislavskú župu ako „provinciu rakúskeho vojvodstva“ až do roku 1322. Až vďaka výrazným politickým a hospodárskym opatreniam Karola Róberta sa toto územie stalo trvalou súčasťou Uhorského kráľovstva (Dejiny Bratislavy 1978, s. 51).

Aj keď sa nález mincí z Galandovej ulice nepodarilo zachrániť celý, stal sa významným dokladom o spoločenských a hospodárskych pomeroch v Bratislave počas záveru prvej tretiny 14. storočia. Z daného časového úseku poznáme len obmedzené množstvo historických dokladov, o čo je cennejší. Žiaľ, väčšina bratislavských písomností dokumentuje až situáciu z konca 14. a hlavne prvej polovice 15. storočia. Veríme, že sa časom podarí preskúmať aj zvyšnú časť nálezov a tak sa jeho historicko-spoločenský význam ešte zvýši.

Tab. 4. Prehľad hmotností jednotlivých mincí (v g) zistených v náleze z Galandovej ulice 3.

Legenda:

B. f. 1 = Bavorsko, fenig z r. 1313–1317. B. f. 2 = Bavorsko, fenig s motívom hlavy jeleňa a orla. Č. pr. groš = Čechy, pražský groš Václava II. R. f. B 166 = Rakúsko, viedenský fenig, určenie podľa katalógu Koch (1994). R. f. neznámy = Rakúsko, presne neurčený fenig. A = mince uložené v depozitári Archeologického ústavu SAV v Nitre. M = mince poskytnuté p. Michaličkom. S = mince poskytnuté p. Sedlačkom.

	A		M		S	
B. f. 1					0,377	
B. f. 2	0,702					
Č. pr. groš			3,404			
R. f. B 166	0,764					
B 202			0,690			
B 205			0,704			
B 207	0,640	1,004	0,697		0,704	0,797
	0,795	0,759			0,693	
	0,711					
B 209			0,747			
B 210			0,778			
B 211	0,736	0,674	0,580		0,763	
B 212			0,606		0,659	0,560
B 215	0,710					
B 216	0,711				0,646	
B 217	0,675				0,810	
B 218	0,804		0,679	0,777	0,742	0,839
			0,750	0,669	0,854	0,707
			0,671	0,774	0,738	0,782
					0,815	0,685
					0,744	
B 219			0,606		0,491	
B 222			0,713			
B 224			0,704			
B 225			0,680		0,646	0,634
B 227					0,647	
B 228	0,721		0,812	0,778	0,757	0,761
					0,669	0,619
B 229	0,695		0,675	0,829	0,745	0,594
			0,616	0,766	0,706	0,709
B 230	0,875		0,713			
R. f. neznámy			0,730	0,661	0,951	

Tab. 4.

LITERATÚRA

- BEIERLEIN, J. P. 1897: Die Medaillen und Münzen des Gesamthauses Wittelsbach. I–II. München.
Dejiny Bratislavy (zost. D. Lehotská a J. Pleva). Bratislava 1966.
Dejiny Bratislavy (zost. V. Horváth – D. Lehotská – J. Pleva). Bratislava 1978.
GEDAL, I. (G. I.) 1981–1982: Somogyacsa. In: Numizmatikai Közlöny 80–81. Budapest, s. 154.
HLINKA, J. – KRASKOVSKÁ, L. – NOVÁK, J. 1968: Nálezy stredovekých a novovekých mincí na Slovensku. Nálezy mincí na Slovensku II. Bratislava.
HOŠŠO, J. – LESAK, B. 1996: Archeologický výskum predrománskej rotundy a karnera zaniknutej osady Sv. Vavrinca v Bratislave. In: Archaeologia historica 21/96. Brno, s. 241–251.
HORVÁTH, V. 1990: Bratislavský topografický lexikon. Bratislava.
HUNKA, J. 1996: Vplyv rakúskych mincí na peňažné pomery stredovekého Slovenska (12.–15. storočie). In: Slovenská numizmatika 14. Nitra, s. 129–148.
KOCH, B. 1957: Studien zum österreichischen Münzwesen des 14. Jahrhunderts. Der Fund von Bierbaum. In: Numismatische Zeitschrift 77. Wien, s. 58–65., tab. VII.
KOCH, B. 1994: Corpus nummorum Austriacorum. I. Mittelalter. Wien.
KOL. 1991: Archeologická topografia Bratislavy. Bratislava.
KRASKOVSKÁ, L. 1958: Nález fenigov v Milanovciach, Slovensko. In: Numismatický sborník 5. Praha, s. 340–341.
LUSCHIN, A. 1909: Steirische Münzfunde. Wien.
Pramene k dejinám osídlenia Slovenska z konca 5. až z 13. storočia (zost. D. Bialeková). I/I. Nitra 1989. V texte ako Pramene ... I/I.
SMOLÍK, J. – CASTELIN, K. – PÁNEK, I. 1971: Pražské groše a jejich díly (1300–1547). Praha.
ŠTEFANOVIČOVÁ, T. a kol. 1993: Najstaršie dejiny Bratislavy. Bratislava.

HORTFUND VON MÜNZEN VOM BEGINN DES 14. JAHRHUNDERTS AUS BRATISLAVA

JOZEF BÁTORA – JÁN HUNKA

Im Februar 1998 teilten Peter Sedlačko und Marián Michaliček mit, daß sie beim Ausheben einer Grube für den Bau einer Tiefgarage in der Galandova Straße Nr. 3 in Bratislava auf ein Münzdepot gestoßen waren. Diese waren ursprünglich in einem Gefäßaufbewahrt, das bei der Vertiefung der Grube mit der Erdmaschine zerbrach. Bauarbeiter sammelten die verschütteten Münzen auf. Der Münzenfundort wurde mit Hilfe eines Metalldetektors untersucht. Gefunden wurden 16 Stück Münzen und eine kleine Scherbe von einem grauen, an der Töpferscheibe gedrehten Gefäß. Es stellte sich heraus, daß das Gefäß mit Münzen ursprünglich in eine ca. 60 cm tiefe Grube, die bis in den Lößuntergrund vertieft wurde, eingelegt worden war (Abb. 3).

Von dem ganzen Fund konnten dank des Entgegenkommens der Herren Michaliček und Sedlaček 58 Münzen dokumentiert werden. Zusammen mit den 16 Münzen, die mit dem Detektor gefunden wurden, konnten so 74 Münzen ausgewertet werden. Von dem Fund wurde etwa die Hälfte der Münzen gerettet, die übrigen sind im Privatbesitz.

Der Fund enthielt 2 bayerische Pfennige – Rudolf I. und Ludwig IV. (1313–1317), Typ Beierlein 1897, Nr. 63 und Pfennig vom 1. Drittel des 14. Jh. Typ Luschin 1909, Nr. 224; 1 Stück Prager Groschen Wenzel II. von 1300–1305, Typ Smolík – Castelin – Pánek 1971, Taf. I, Nr. 1 und 71 österreichische Pfennige Přemysl Otakar II., Rudolf III. und Friedrich des Schönen (Typen Koch 1994 B 166, B 202, B 205, B 207, B 209–B 212, B 215 219, B 222, B 224, B 225, B 227 – B 230, Fotos der Münzen siehe Taf. 1–3, Gewichtsparameter Taf. 4).

Die Auswertung des Fundes brachte folgende wichtige Informationen: a, er enthielt vor allem österreichische Wiener Pfennige von 1298 bis 1330, nur in geringem Maße zeitgenössische bayerische und tschechische Münzen. b, der bayerische Pfennig von 1313–1317 und die Wiener Pfennige

des Königs Friedrich des Schönen von 1314–1330 bestimmten, daß die finanzielle Barschaft von ihrem Besitzer während der 20er–30er Jahre des 14. Jh. versteckt worden war. c. ein sehr wertvoller Bestandteil des Münzfundes war der bayerische Pfennig mit einem Hirschkopf und einem Adler, Typ Luschin 1909, Nr. 224. Ähnliche Münzen wurden bisher nur in sehr geringer Anzahl von mitteleuropäischen Funden verzeichnet, z.B. im Fund von Milanovce (Slowakei), Somogyacs (Ungarn), Bierbaum am Kleebüchl (Österreich) jeweils in Verbindung mit österreichischen, salzburgischen und Passauer Pfennigen vom Ende des 13. und dem 1. Drittel des 14. Jh.

Der Fund ist ein wichtiger Beitrag für die genauere Kenntnis der Geschichte der Stadt Bratislava, denn er ist eine der wenigen historischen Quellen, die sich aus der Zeit des I. Drittels des 14. Jh. erhalten haben. Interessant ist, daß das Gefäß mit den Münzen ursprünglich jenseits des befestigten Gebiets der eigentlichen mittelalterlichen Stadt verborgen wurde, wahrscheinlich in Weingärten oder einem kleinen Wald. Das beweist, daß Anfang des 14. Jh. das Gebiet der heutigen Galandova Straße praktisch unbesiedelt war, denn sie wurde für den Weinanbau genutzt. Der ursprüngliche Besitzer der Münzen war vielleicht ein Bürger der Stadt, Weingartenbesitzer und Weinhändler. Oder auch ein ausländischer Kaufmann und Händler, dessen Weg ihn von Bratislava über die Kleinen Karpaten in einen anderen Teil der Westslowakei führte. Den Grund, warum der Besitzer der Münzen seinen Besitz einem Versteck in der Erde anvertrauen mußte, kennen wir nicht. Weder in Ungarn, noch in Bratislava selbst sind nach 1321–1322 umfangreichere politische Konflikte vorgekommen, im Gegenteil, in Ungarn herrschte eine Zeit der politischen und wirtschaftlichen Stabilisierung. Möglich ist, daß hier eine lokale ungünstige Situation eingetreten war, z.B. Räuber trieben ihr Unwesen, man wollte wertvolleren Besitz vor Nachbarn verbergen oder Familienzwürfnisse u. a. Der Münzfund in der Galandova Straße ist ein weiterer Beitrag zur Dokumentierung der erheblichen wirtschaftlichen Bedeutung von Bratislava und Umgebung im Mittelalter. Die Händler der Stadt hatten umfangreiche Handelskontakte zum nahen Wien bzw. die Wiener Händler boten über Bratislava ihre Erzeugnisse auf den Märkten in Ungarn an. Der Fund von der Galandova Straße und weitere ähnliche Depots vom Gebiet der Westslowakei brachten die Feststellung, daß die Händler Bratislavas Anfang des 14. Jahrhunderts viel lieber die guten österreichischen und tschechischen Münzen als die entwerteten einheimischen ungarischen Denare verwendeten.